

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/219/2019
Identifikačné číslo spisu: 8118205236
Dátum vydania rozhodnutia: 21.10.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:8118205236.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu N.E. H., bývajúceho vo U. Š.X., L. XXX, zastúpeného JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom vo Svidníku, Sovietskych hrdinov 163/66, proti žalovanej Poštovej banke, a.s., so sídlom v Bratislave, Dvořákovo nábrežie 4, IČO: 31 340 890, zastúpenej Advokátskou kanceláriou RELEVANS s.r.o., so sídlom v Bratislave, Dvořákovo nábrežie 8A, IČO: 47 232 471, o vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 20 Csp 89/2018, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 30. mája 2019 sp. zn. 19 Co 23/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 30. mája 2019 sp. zn. 19 Co 23/2019 z r u š u j e a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 12. novembra 2018 č. k. 20 Csp 89/2018-95 I. uložil žalovanej povinnosť vydať žalobcovi bezdôvodné obohatenie vo výške 3 568,97 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 10. augusta 2018 do zaplatenia, a to všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku; II. určil, že zmluvná podmienka uvedená v Zmluve o úvere č. XXXXXXXXXXXX z 12. júla 2012 v Obchodných podmienkach článku 7 Splácanie úveru, započítanie pohľadávok a zabezpečenie - bod 7.3. v znení: „Platby od Dlužníka sa voči pohľadávke Banky započítavajú bez ohľadu na to, na aké záväzky bola platba poukázaná, v nasledujúcom poradí: na poplatky podľa Sadzobníka poplatkov, úrok z omeškania, úrok z úveru, splátka istiny úveru“ je neprijateľnou zmluvnou podmienkou; III. určil, že zmluvná podmienka uvedená v Zmluve o úvere č. XXXXXXXXXXXX z 11. marca 2011 v Obchodných podmienkach článku 5 Splácanie úveru, započítanie pohľadávok a zabezpečenie, bod 5.6. v znení: „Platby od Klienta sa voči Pohľadávke banky započítavajú bez ohľadu na to, na aké záväzky bola platba poukázaná v nasledujúcom poradí: 1. na poplatky podľa sadzobníka, 2. Úrok zo omeškania, 3. Úrok z úveru, 4. Splátka istiny úveru“ je neprijateľnou zmluvnou podmienkou; IV. priznal žalobcovi voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení svojho rozhodnutia s poukazom na § 1 ods. 2, § 9 ods. 2, § 11 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov (ďalej len „zákon č. 129/2010 Z.z.“), § 52 ods. 1 až 4, § 53 ods. 5, 9, § 54 ods. 1, 2, § 100 ods. 1 až 3,

§ 107 ods. 1, 2, § 451 ods. 1, 2, § 456 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 298 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „C.s.p.“), § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 250/2007 Z.z.“) konštatoval z predložených zmlúv o úvere č. XXXXXXXXXXXX z 12. júla 2012 a č. XXXXXXXXXXXX z 11. marca 2011, že tieto neobsahujú údaj o celkovej čiastke, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, ďalej, že celková čiastka úveru predstavuje súčet výšky úveru a celkových nákladov spojených s úverom, taktiež, že v zmluvách chýbajú aj predpoklady použité na výpočet RPMN, keďže tieto podľa zákona majú byť uvedené priamo v zmluve. Vzhľadom na vyššie uvedené súd prvej inštancie považoval poskytnutý úver zo zmluvy č. 1 a č. 2 za bezúročný a bez poplatkov a z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobcovi bol pri zmluve č. 1 poskytnutý úver v celkovej výške 7 000,- eur, pričom na tento žalovanej poukázal úhrady v celkovej výške 9 696,41 eur a pri zmluve č. 2 úver vo výške 3 500,- eur, pričom na tento žalovanej poukázal úhrady v celkovej výške 4 372,56 eur, a uzavrel, že žalovaná sa na jeho úkor bezdôvodne obohatila o sumu 3 568,97 eur. K žalovanou vznesenej námietke premlčania uplatneného nároku žalobcu súd prvej inštancie konštatoval, že zo strany žalovanej išlo o úmyselné bezdôvodné obohatenie, a preto aplikoval 10-ročnú objektívnu premlčaciu lehotu, ktorú počítal od 13. júla 2012, resp. 1. apríla 2015 (posledná splátka úveru). Svoj záver odôvodnil tým, že bolo povinnosťou žalovanej ako banky poznať a dodržiavať právne predpisy vzťahujúce sa na poskytovanie úverov, a preto neuvedenie náležitostí v zmysle zákona č. 129/2010 Z.z. nemohol hodnotiť inak ako konanie zamerané na získanie bezdôvodného obohatenia bez právneho dôvodu. Subjektívnu 2-ročnú premlčaciu lehotu počítal od mesiaca august 2017, kedy sa žalobca dozvedel od Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS o skutočnosti, že došlo k bezdôvodnému obohateniu na strane žalovanej. Keďže žaloba bola podaná dňa 10. mája 2018, vyhodnotil súd prvej inštancie námietku premlčania vznesenú žalovanou ako nedôvodnú. Ohľadne určenia neprijateľných zmluvných podmienok, súd prvej inštancie konštatoval naliehavý právny záujem žalobcu ako spotrebiteľa na ich určení a zároveň konštatoval, že napadnuté zmluvné ustanovenia poskytujú žalovanej ako dodávateľovi úveru možnosť započítavať platby na iný účel, akým je splatenie istiny tohto úveru, a to bez ohľadu na vôľu žalobcu, čo zakladá nevyvážený vzťah medzi žalobcom a žalovanou a dochádza tým k zhoršeniu postavenia spotrebiteľa. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 C.s.p.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 30. mája 2019 sp. zn. 19 Co 23/2019 rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 C.s.p. ako vecne správny potvrdil a žalobcovi priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. V odôvodnení svojho rozhodnutia si odvolací súd osvojil odôvodnenie súdu prvej inštancie a na potvrdenie správnosti rozsudku a v súvislosti s odvolacími dôvodmi doplnil, že súd prvej inštancie správne posúdil, že vzhľadom na chýbajúce zákonné náležitosti v zmluvách o úvere, a to celkovú sumu, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť titulom úverovej zmluvy, tiež pre absenciu predpokladov použitých na výpočet RPMN, je nutné uvedené úvery považovať za bezúročné a bezpoplatkové. Aj podľa názoru odvolacieho súdu došlo na strane žalovanej k bezdôvodnému obohateniu bez právneho dôvodu na úkor žalobcu, pričom sa stotožnil s posúdením súdu prvej inštancie, že na tento prípad je nutné aplikovať 10-ročnú objektívnu lehotu, nakoľko je možné hodnotiť konanie žalovanej pri uzatváraní zmluvy o úvere so žalobcom ako konanie zodpovedajúce prinajmenšom nepriamemu úmyslu obohatiť sa. Ohľadne zmluvných podmienok, v ktorých započítanie splátok, resp. čiastočných plnení najprv na príslušenstvo a až na poslednom mieste na samotnú pohľadávku, čo výrazne navyšuje náklady spotrebiteľa spojené s úverom oproti situácii, ak by sa jeho platby použili v súlade s úpravou v § 566 ods. 2 Občianskeho zákonníka, odvolací súd konštatoval správnosť vyslovenia neprijateľnosti uvedených zmluvných podmienok súdom prvej inštancie. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 C.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie s tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.). Ako dovolateľka namietala, súdy nižších inštancií vo svojom konštatovaní, že nároky žalobcu nie sú premlčané, vychádzali z predpokladu, že žalovaná ako banka má poznať právne predpisy a neuvedenie

náležitostí v zmluve je možné hodnotiť ako konanie zamerané na získanie bezdôvodného obohatenia bez právneho dôvodu, pričom však nebola skúmaná existencia úmyslu žalovanej bezdôvodne sa obohatiť a záver súdov je založený len na hypotetickej domnienke. Dovolateľka zároveň dala do pozornosti závery, ku ktorým dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí sp. zn. 1 Cdo 67/2011, a konštatovala aj nesprávne právne posúdenie plynutia subjektívnej premlčacej doby, nakoľko žalobca mal, podľa žalovanej, subjektívnu vedomosť o vzniku bezdôvodného obohatenia v momente splatenia úveru 13. júla 2012, resp. 1. apríla 2015, a preto považovala vyhlásenie predložené žalobcom o tom, až kedy nadobudol vedomosť o obohatení, za účelové. V ďalšom považovala dovolateľka rozhodnutie odvolacieho súdu za nepreskúmateľné ohľadne absencie predpokladu výpočtu RPMN. Dovolateľka zároveň namietala nedostatok naliehavého právneho záujmu na určení zmluvných podmienok za neprijateľné. Navrhla napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalobca sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 C.s.p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C.s.p.

7. V zmysle § 421 ods. 1 C.s.p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C.s.p.).

9. Podľa názoru žalovanej je jej dovolanie prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. a z obsahu dovolania je zrejmé, že žalovaná považuje ako nesprávne právne posúdenú otázku týkajúcu sa aplikácie 10-ročnej premlčacej lehoty v dôsledku úmyselného bezdôvodného obohatenia dovolateľky ako bankového subjektu poskytujúceho úvery na úkor spotrebiteľa, pričom záver súdov o existencii úmyslu žalovanej bezdôvodne sa obohatiť je založený len na hypotetickej domnienke.

10. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 C.s.p.) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

11. Predmetnou otázkou (viď vyššie bod 9.) sa už dovolací súd zaoberal v rozhodnutí sp. zn. 1 Cdo 238/2017. Toto rozhodnutia treba považovať za súčasť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

12. V rozhodnutí sp. zn. 1 Cdo 238/2017 najvyšší súd vyslovil záver, ktorý možno aplikovať nielen na nebankové, ale aj na bankové subjekty v oblasti poskytovania úverov, že samotné všeobecné skutočnosti (fakty) o profesionálnom podnikateľskom postavení týchto subjektov v oblasti poskytovania úverov a doterajšia súdna prax týkajúca sa ochrany spotrebiteľov v obdobných prípadoch samé o sebe nemôžu bez ďalšieho zakladať nepriamy úmysel tohto subjektu (veriteľa). Preto je v jednotlivých prípadoch nutné dôsledne skúmať vôľovú a vedomostnú zložku zavinenia aplikujúc analógiu podľa trestného práva hmotného pri právnom posúdení formy zavinenia, a to s dôrazom na čas konania protiprávneho úkonu, resp. získania neoprávneného majetkového prospechu. Pri bezdôvodnom obohatení je preto dôležité zistiť, kedy k obohateniu došlo z objektívneho hľadiska a v tom čase preukázať úmysel veriteľa, resp. jeho zavinenie, aby bolo možné jednoznačne posúdiť, či je potrebné aplikovať 3-ročnú alebo 10-ročnú premlčaciu lehotu. Z uvedeného teda zákonite vyplýva, že v prvom rade je potrebné správne právne posúdiť, z akého dôvodu došlo k bezdôvodnému obohateniu v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Iná situácia nastáva napr. pri bezdôvodnom obohatení bez právneho dôvodu ako pri bezdôvodnom obohatení z neplatného právneho úkonu z časového hľadiska, kedy k obohateniu reálne došlo. Až po správnom určení okamihu, kedy k obohateniu došlo, je možné pristúpiť ku skúmaniu zavinenia veriteľa, pričom dôkazné bremeno zaťažuje žalobcu. Žalobca musí preukázať, že v čase kedy došlo k obohateniu, mal žalovaný úmysel získať majetkový prospech na jeho úkor. V prípade nepreukázania úmyslu žalovaného (vedomostnej aj vôľovej zložky úmyslu) musí byť aplikovaná všeobecná trojročná objektívna lehota. V prípade, ak takýto subjekt (veriteľ) koná nekorektne a neuvedie do úverovej zmluvy všetky zákonom predpísané údaje, je toto jeho konanie zo zákona sankcionované tým, že zmluva sa stáva bezúročnou a bezpoplatkovou. Čo v podstate znamená, že spotrebiteľ je povinný zaplatiť veriteľovi len samotnú istinu úveru (pôžičky). Táto skutočnosť má preto za následok automatickú neplatnosť tých častí zmluvy, ktoré sa týkajú práve odplaty a úrokov za poskytnutý úver. Je preto dôležité správne posúdiť, či je zmluva platná s výnimkou častí o úrokoch a odplate, alebo má ešte také (iné) vady, že je ako celok neudržateľná, a preto v celosti neplatná. Uvedené má tiež dopad na posúdenie, z akého dôvodu bezdôvodné obohatenie vzniklo, čo následne determinuje tak okamih bezdôvodného obohatenia (kedy k obohateniu došlo), ako aj začiatok plynutia objektívnej premlčacej lehoty na uplatnenie nároku z bezdôvodného obohatenia.

13. V prejednávanej veci odvolací súd posúdil bezdôvodné obohatenie žalovanej ako úmyselné, pričom konštatoval nepriamy úmysel žalovanej získať majetkový prospech bez právneho dôvodu na úkor žalobcu. Z napadnutého rozsudku odvolacieho súdu možno vyvodiť, že uvedený nepriamy úmysel žalovanej je daný určitými faktormi a okolnosťami, ktoré spočívajú v profesionálnosti a odbornosti žalovanej. Dovolací súd však vzhľadom na vyššie uvedené závery konštatuje, že uvedený právny názor odvolacieho súdu o úmyselnom bezdôvodnom obohatení žalovanej, ktorému zodpovedá 10-ročná objektívna premlčacia doba, nie je správny.

14. Vzhľadom na opodstatnenosť námietky dovolateľky, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu sa riešením predmetnej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. Zároveň je aj dôvodné (§ 432 ods. 2 C.s.p.), lebo žalovaná opodstatnene namieta, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Preto dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 449 ods. 1 a § 450 C.s.p.) s tým, že odvolací súd je právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení viazaný (§ 455 C.s.p.) a v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.). S prihliadnutím na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu sa najvyšší súd nezaoberal ďalšími, v dovolaní namietanými vadami.

15. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.